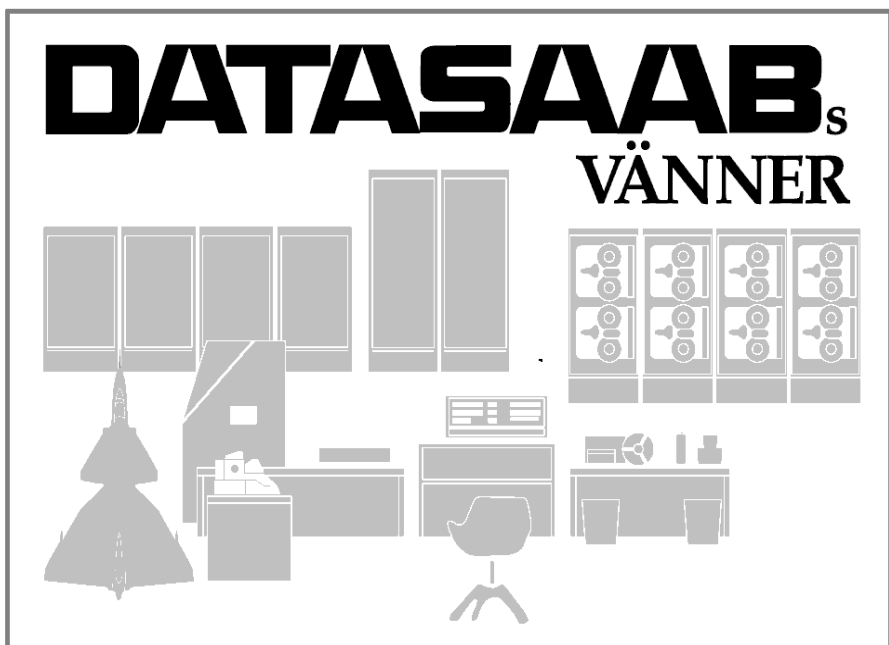

MEMLEMSBLAD

Datasaabs Vänner - En ideell förening för datorhistoria och IT - utveckling

Ordförande har ordet - sid 2

Protokoll från årsmötet - sid 2

Ekonomirapport - sid 5

Revisionsberättelse - sid 6

Nytt år med Datasaabs Vänner - sid 6

Vår främste projektledare - sid 7

NR 1 - FEBRUARI 2002 - ÅRGÅNG 9

Utgivare: Lennart Pettersson, tel 013-662 83, email lenp@algonet.se

Redaktör: Sven-Erik Järkelid, tel 013-701 21, email ibs769n@tinet.se

Adress: c/o Sven-Erik Järkelid, Årenprisivägen 36, 590 62 LINGHEM

Hemsida: <http://webhotell.correnstorg.com/datasaab/>

Ordförande har ordet

Ett nytt verksamhetsår har randats. Till skillnad från näringslivet så innebär inte det att vi pustar ut och känner lättnad över att vi överlevt ännu ett år. Vi kan se tillbaka på ett år som löpt tämligen "normalt". Visserligen har vi inte varit inblandade i någon stor tillställning à la IT-dygnen, men vår redaktionskommitté har lagt ner mycket arbete på boken om våra affärssystem. Materialet till den finns nu och sista finslipningen pågår.

Det mindre roliga vi kan minnas från 2001 är att vår vän och webmaster Ingemar Eklöf gick bort och lämnade en lucka efter sig. Därför så blev hemsidan eftersatt under andra halvan av året. Viggo har nu påtagit sig ansvaret för innehållet på hemsidan och Göran Ekelund har återkallats till fanorna som webmaster. Därmed hoppas vi att hemsidan ska bli en levande bild av verksamheten.

Som framgick av kallelsen till årsmötet så har man startat ett projekt för att få till stånd ett datamuseum (eller om det ska heta IT-museum) i Linköping. Huvudmän är högskolan och kom-munens utvecklingsbolag. Vid årsmötet redo-gjorde Lars Holberg, projektansvarig vid Hög-skolan, Lars Jagerfelt, vd för utvecklingsbolaget och Tord Jöran Hallberg, projektledare, för förutsättningarna och lite tankar runt museiplanerna. Det framkom då att de samlingar som tagits fram av gamla datasabare med Ben Wik-man resp. Kaj Malmgren i spetsen kan bli en "grundplåt". Det betonades också att man gärna ser Datasabs Vänner som en resurs i arbetet, både vad gäller att ta fram fakta och att samla in prylar.

Tanken på att DSV ska engagera sig i museiarbetet fick ett positivt mottagande av både styrelsen och övriga mötesdeltagare. Vår organisation med kunskap om vad och hur man

hittar i Landsarkivets datasaaabsamlingar och kännedom om kunskapsbärare, och inte minst att vårt medlemsblad når er som kan ha något att bidra med, gör att vi ser fram mot uppgiften.

Förutom att ta fram fakta kommer det säkerligen också att finnas behov av mer handgripligt arbete med att samla in, dokumentera, maga-sinera och ställa upp utrustning, och att "sätta snurr" på någon gammal enhet. Därför hoppas vi att föreningens medlemmar ska ställa upp i arbetet på bred front.

För att upprätthålla kontakten med museiprojektet och att koordinera våra insatser utsågs Tord Jöran till samordnare.

Vårt förråd av böcker och utrustning, som vi tagit hand om för ett ev. museums räkning, har flyttat och årsmötet utsåg Kaj Malmgren att förvalta det och den utställning som i dag står vid Ericssons entre i Linköping. Den senare Kaj Malmgrens verk, så nu är den i goda händer.

Den här förstärkningen av organisationen gör att vi kan ta emot en del utrustning och förvara den tills museiprojektet kommit fram till vad som ska ingå där.

Till sist vill jag nämna att årsmötet följdes av god mat och en trevlig samvaro. Anders Wistby bjöd på några gamla minnen och efterlyste fler datasaaabskröner. Fast undertecknads liv och leverne i datavärlden varit sådant att det efter-lämnat en och annan lustifikation så håller jag med Anders. Vad har du att komma med? Nånting för vår hemsida kanske?

Ja det här var lite om föreningens framtids-utsikter. Nästa gång kanske jag berättar lite om skillnaden mellan analogt och digitalt i TV-världen och hur det påverkar den som är ansvarig för ett kabelnät.

Protokoll fört vid årsmöte med Föreningen Datasabs Vänner torsdagen den 6 december 2001. Plats: Restaurant Gastronom, Linköping.

§1. Mötets öppnande

Föreningens ordförande, Lennart Pettersson, hälsade välkommen och förklarade mötet öppnat.

§2. Fråga om mötet behörigen utlysts

Fastslogs att mötet behörigen utlysts enligt föreningens stadgar.

§3. Fastställande av dagordning

Följande dagordning fastställdes:
Val av ordförande och sekreterare för mötet
Val av justeringsmän, tillika rösträknare
Styrelsens årsberättelse
Revisionsberättelse
Fråga om ansvarsfrihet
Val av styrelse för kommande verksamhetsår
Fastställande av medlemsavgift
Fastställande av nästa års budget
Behandling av motioner till årsmötet
Museisektion
Förvaltare
Ansvar för hemsidan och webmaster
Övriga frågor
Mötets avslutande

§4. Val av ordförande och sekreterare för årsmötet

Till ordförande för årsmötet valdes Lennart Pettersson och till sekreterare valdes Ulla-Greta Malmqvist.

§5. Val av justeringsmän och rösträknare

Till justeringsmän och tillika rösträknare valdes Bror Peterson och Anders Igemar.

§6. Styrelsens årsberättelse

Styrelsens årsberättelse och ekonomirapport för tiden 1 november 2000 - 31 oktober 2001, som publicerats i föreningens medlemsblad nr 4, 2001, godkändes.

§7. Revisionsberättelse

Revisionsberättelse för tiden 1 november 2000 - 31 oktober

§8. Fråga om ansvarsfrihet

Styrelsen beviljades ansvarsfrihet för verksamhetsåret 1 november 2000 - 31 oktober 2001.

§9. Val av styrelse, revisorer och valberedning

Styrelse

Sekreterare	Ulla-Greta Malmqvist	2 år
Kassör	Ole Martin Eliassen	2 år
IT/Utställningssektionen	Viggo Wentzel	1 år
Arkivsektionen	Sune Sjölund	1 år
Seniorsektionen	Rolf Hultqvist	1 år
Boksektionen	Conny Johansson	1 år
Informationssektionen	Sven-Erik Järkelid	1 år
Distribution	Lennart Karsberger	1 år

(Ordförande, Lennart Pettersson, är vald på 2 år, år2000, enligt stadgarna).

Revisorer

Rolf Bergström	omval
Karl Wilhelmsson	omval

Valberedning

Göran Löf	sammankallande	nyval
Ellert Thunholm		nyval

§10. Fastställande av medlemsavgift

Beslutades att medlemsavgiften skall höjas med 15 kronor till 75 kronor per år.

§11. Fastställande av nästa års budget

Styrelsens förslag till budget för nästa verksamhetsår godkändes enligt följande:

Inkomster:

Medlemsavgifter	17.500:-
Boksektionen	2.000:-
Summa	19.500:-

=====

Utgifter:

Boksektionen	70.000:-
Drift	2.500:-
Seniorsektionen	1.000:-
Informationssektionen	14.000:-
Summa	87.500:-

=====

§12. Behandling av motioner till årsmötet

Tre motioner hade inlämnats av Viggo Wentzel till årsmötet:

Upprättande av museisektion

Förvaltare av föreningens samlingar

Ansvar för hemsidan och webmaster

Motionerna behandlades och godkändes av årsmötet.

Till sambandsman för museisektionen valdes Tord Jöran Hallberg.

Till förvaltare av föreningens samlingar valdes Kaj Malmgren.

Som ansvarig för hemsidan valdes Viggo Wentzel och till webmaster valdes Göran Ekelund.

§13. Övriga frågor

Inga övriga frågor förelåg.

§14. Mötets avslutande

Ordförande tackade för visat intresse och förklarade mötet avslutat.

Kvällen avslutades med en gemensam måltid (jultallrik).

Vid måltiden informerade Lars Jagerfelt (VD för kommunens utvecklingsbolag) och Lars Holberg

(projektansvarig vid högskolan) samt Tord Jöran Hallberg om kommunens planer på ett datumu-seum (av Tord Jöran Hallberg kallat ITseum).

Vid protokollet dag som ovan:

Ulla-Greta Malmqvist Justeras: Lennart Pettersson Bror Peterson Anders Igemar

EKONOMIRAPPORT. DATASAABS VÄNNER. ÅR 2001

BEHÅLLNINGEN	2001-01-01 :	Kr:		
Kassa:		0,00		
Östgöta Enskilda Bank:		3 454,26		
Stadshypotek Bank:		96 079,00		
Obligationer:		43 565,00		
Giro:		<u>1 929,55</u>		
SUMMA:				145 027,81
Varav reservation		70 000,00		
INKOMSTER:				
Medlemsavgifter:		14 400,00		
Boksektionen:		2 070,00		
Drift, allmänt:		0,00		
Informationssektionen:		0,00		
Kontaktsektionen:		0,00		
Hemvändaresektionen:		0,00		
Samlingar		0,00		
Diverse bl..a. räntor:		<u>2 578,55</u>		
SUMMA:			19 048,55	
UTGIFTER:				
Medlemsavgifter:		0,00		
Boksektionen:		1 090,00		
Drift, allmänt:		1 357,44		
Informationssektionen:		13 530,00		
Kontaktsektionen:		828,40		
Hemvändaresektionen:		0,00		
Samlingar		70,00		
Diverse :		<u>0,00</u>		
SUMMA:			<u>16 875,84</u>	
FÖRÄNDRING:				2 172,71
BEHÅLLNINGEN	2001-12-31.	:		
Kassa:		0,00		
Östgöta Enskilda Bank:		3 480,26		
Stadshypotek Bank:		95 627,00		
Obligationer:		43 565,00		
Giro:		<u>4 528,26</u>		
SUMMA:			147 200,52	<u>147 200,52</u>
Varav reservation		70 000,00		
Varav donationer:		131 984,13		
Balans, bokprojektet:		-4 878,05		

Björsäter :2002-02-05

O M Eliassen.(Kassör Karl Wilhelmsson (Revisor)

Rolf Bergström (Revisor)

REVISIONSBERÄTTELSE

FÖR TIDEN 2001-01-01 till 2001-12-31

Undertecknade, som av föreningen Datasaaabs Vänner vid ordinarie årsmöte utsetts att granska föreningens räkenskaper, får efter fullgjort uppdrag avge följande revisionsberättelse.

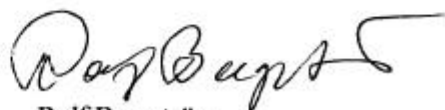
Vi har granskat föreningens ekonomiska redovisning, tagit del av räkenskaperna med tillhörande handlingar, kontrollerat inestående medel på postgiro och bank jämte övrigt som lämnar upplysningar om föreningens ekonomiska ställning och förvaltning. Räkenskaperna är förda med ordning och noggrannhet. Inkomster och utgifter under året samt föreningens ställning per 2001-12-31 framgår av bifogade utdrag ur räkenskaperna.

Då det vid revisionen ej framkommit anledning till anmärkning, tillstyrker vi att den upprättade ekonomiska redovisningen fastställs i befintligt skick och att styrelsens ledamöter beviljas ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattar.

Linköping den 5 februari 2002.

Karl Wilhelmsson

Rolf Bergström

Nytt år med Datasaaabs Vänner

Du vill väl fortsätta att vara medlem i vår förening? Datahistoria och IT i tiden finns på vårt program. Pubaftnar och utflykter hjälper oss att hålla kontakt med gamla vänner och kolleger. Frivilliga entusiaster framställer och distri-buerar fyra medlemsblad om året.

Använd den medföljande giroblanketten för att betala medlemsavgiften på 75 kr (se årsmötesprotokollet §10). Du kan även på talongen beställa föreningens publikationer (100 kr/st) och IT-historia (150 kr/st) samt meddela adressändring, e-post adress o.d. Böckerna kan även hämtas hos Lennart Karsberger, Hjälsättersgatan 14B Linköping, tel. 013 - 13 07 01.

Om du betalar över internet var noga med att tala om vem du är.

Berätta gärna om vår förening för vänner och bekanta, är de intresserade så skickar vi en tidning.

Vår främste projektledare

av Viggo Wentzel

Tre syskon

Vid den länge uppskjutna städningen av bokhyllorna hittade jag två volymer av DÆDALUS, Tekniska Museets årsbok, från 1966 och 1967. Sedan blev det inte mer städning den dan. I stället blev jag sittande och läsa *"Nils Ericson—mannen och ingenjören"* av Carola Goldkuhl, en sentida ättling till syskonen Carolina, Nils och Johan (John) från Långbanshyttan i Värmland.

Timmarna gick och alltmer fascinerad följde jag de tre begåvade syskonens livsöden. Hade Carolina levt idag hade hon troligen gjort en lika anmärkningsvärd karriär som sina bröder. Nu blev hon i stället kyrkoherdefru på Kinnekulle med ett gästfritt hem och en stor barnaskara. En av sönerna var Clas Teodor Odhner, välkänd historiker.

Det blev i stället Nils och John som skulle skörda ära och berömmelse men på väsentligt olika sätt. John uppfinnaren, otålig, impulsiv blev nationalhjälte och kändis genom sin roll i amerikanska inbördeskriget då Monitor besegrade sydstaternas Merimac. Dessförinnan hade han hunnit med att göra en 19-årig svensk flicka med barn, uppfinna fartygs-propellern och sitta en tid i engelskt gäldfängelse. Detta är ett äventyr i pojkbokstil, och John Ericsson blev också välkänd för mig redan under pojkåren.

Kanalbyggaren

Men Nils var ingenjören, organisatören, entreprenören och kom att spela en avgörande roll för uppbyggnad av Sveriges infrastruktur under 1800-talet. Han och hans bror kom redan som pojkar i lära hos Baltzar von Platen i dennes storstilade projekt Göta kanal. Detta var en skola som i synnerhet för Nils hade en avgörande betydelse för hans bana senare i livet. Hans känsla för organisation och arbetsledning gjorde att han endast 26 år gammal blev arbetsledare för sista delen av Göta kanal mellan sjön Asplången och Slätbaken.

År 1830 vid 28 års ålder lämnade Nils Ericson Göta kanal projektet och blev chef för Västra Väg- och Vattenbyggnadsdistriktet samt tillika "övermekanikus" vid Trollhätte Kanal- och slussbolag. Från denna plattform blev han under två årtionden

engagerad i ett antal kanalprojekt:

Säffle kanal i anslutning till Byälvens vattenområde i södra Värmland.
Trollhätte kanal
Sluss mellan Mälaren och Saltsjön i Stockholm
Saima kanal i Finland
Dalslands kanal

Men Nils Ericson var också samhällsbyggaren. Han ledde arbetet med att omvandla Trollhättan från en liten by till en modern stad, han utarbetade en ny stadsplan för Gävle efter branden 1869, och han förnyade området kring Slussen i Stockholm.

Från kanal till järnväg

Men sin största utmaning ställdes Nils Ericson inför då han vid årsskiftet 1854/55 kallades till konung Oskar I. Han tillfrågades då om han ville leda Sveriges järnvägsbyggnader ”med full makt och myndighet att efter eget beprövande och på eget ansvar ordna alla dithörande arbeten”. Ett sådant erbjudande säger en del om det utomordentliga anseende han åtnjöt i Sverige efter alla framgångsrika kanalprojekt. Men han var nu 55 år och man kan förstå att han tvekade. Hela hans utbildning och erfarenhet rörde sig kring kanalbyggande, och vid denna tid var det en utbredd uppfattning att ett kanalnät skulle vara huvudsatsningen i den nya tidens kommunikationer. Möjligen kunde järnväg bli ett komplement till kanaler. Det krävdes alltså av Överste Ericson att han i grunden skulle tänka om och att han skulle tillägna sig en ny, riskfylld och omstridd teknik. Ett misslyckande skulle göra honom till syndabock nr.1, och hans tidigare framgångar skulle snabbt glömmas bort. Ingen hade kunnat klandra honom om han valt att dr sig tillbaka med orubbat anseende och leva ett gott liv på sin ålders höst. Men till lycka för Sverige tackade han ja till det kungliga erbjudandet.

Den tredje november 1862 avgick det första tåget från Stockholm med destination Göteborg. Efter två dagar med många festliga uppehåll ångade det in till det nybyggda stationshuset vid Drottningtorget (tidigare Trätorget). Västra stambanan var fullbordad, och samtidigt pågick arbetet med södra stambanan som blev färdig två år senare.

Nils Ericson kunde nu med gott samvete begära sitt avsked. Men än en gång skulle han engagera sig i ett järnvägsprojekt, en liten ynklig banstump men kanske mer omstridd än någon annan. En kommitté i Stockholm hade föreslagit att all trafik söderifrån skulle stanna vid en station vid Stadsgården, och att ännu en station vid Humlegården skulle byggas för norrgående trafik. Utväxling av passagerare och gods skulle ske med båt! För Nils Ericson med hans förmåga till långsiktig planering framstod detta som minst sagt tokigt.. Med sakkunskap och auktoritet drev han igenom att norr- och södergående trafik skulle förenas med järnväg, och att en centralt belägen station skulle byggas. Generationer av stockholmare har skäl att tacka honom härför. En parallell till denna kontrovers fanns i Oslo, som utan en Nils Ericson har haft två stationer utan spårbunden förbindelse ända in i vår tid (Östban och Vestban).

Vad krävs för att lyckas?

Vad var det som gjorde Nils Ericson till en så enastående entreprenör och projektledare? Tillgänglig litteratur ger endast delvis svar på den frågan, och det må vara mig tillåtet att spekulera en smula om hans troliga ledaregenskaper.

- Nils Ericson måste under hela sin karriär ha haft en vision om kommunikationer som en grundförutsättning för Sveriges omvandling från ett efterblivet agrarsamhälle till en modern industristat. Denna vision bar han med sig och förmedlade till sina medarbetare och skapade därigenom en idealistisk anda och sammanhållning i sina företag.
- Speciellt kring järnvägsprojektet gick debattens vågor höga, och som vanligt styrdes inte åsikterna alltid av sakskalet utan mer av sårad fåfänga och försvar av det

egna reviret. Nils Ericsson deltog inte ofta i den offentliga debatten, men när han gjorde det hade det tyngden av hederlighet och en förkrossande sakkunskap och auktoritet. Oftast fick han som han ville och kunde hålla sina projekt fredade från osaklig inblandning.

- Varje projekt, oavsett tid och område, har ett antal kritiska operationer och komponenter som inte alltid är kända då projektet planeras. Här gäller regeln att dessa kritiska delar måste identifieras och antalet begränsas om planer och kalkyler skall ha en hög grad av trovärdighet. Speciellt gällde detta järnvägsprojektet där Nils Ericssons egen sakkunskap var begränsad och där ny och oprövad teknik användes. Ändå lyckades han färdigställa västra stambanan ett år före planerad tidpunkt. Detta tyder på en unik förmåga att spåra upp de medarbetare som satt inne med den verkliga kunskapen, oavsett var de fanns i organisationen. Att då etablera ett ömsesidigt förtroende så att även ovälkomna sanningar kommer fram är en konst som få chefer behärskar.
- I så stora projekt som Nils Ericsson ledde måste förmågan att välja goda medarbetare ha haft en avgörande betydelse. Han var känd för att hålla en viss distans till underlydande, vilket inte betyder att han var en auktoritär chef. Han hade en oerhörd makt, men han måste ha förstått att ta råd och att vid behov ompröva beslut utan att låta prestige lägga hinder i vägen. Omvittnat är hans omsorg om personalen, hög som låg.
- Med så ny och oprövad teknik måste frågan om järnvägarnas tillförlitlighet ha varit vital (liksom idag!). Det rådde vid denna tid en utbredd misstro mot det nya sättet att färdas, kroppen kunde aldrig må väl av att förflyttas så svindlande fort. En olycka eller t.o.m. bara ett missöde skulle ha kunnat skada järnvägarnas rykte i årtal framåt. Nils Ericsson förbjöd kategoriskt all passagerartrafik innan materiel och banor noggrant utprovats. Han måste ha dragit en lättnadens suck då det kungliga invigningståget kom fram till Göteborg utan incidenter. Sannolikt hade han organiserat en beredskapsstyrka som snabbt och omärkligt kunde klara av smärre missöden.

Den omfattande administrationen skötes utan skrivmaskiner, datorer och telefon. All korrespondens skrevs för hand. Ständiga inspektionsresor måste ha varit strapatsrika med häst och vagn på eländiga vägar.

Nils Ericsson avled 1870 och någon lång pensionärstillsvaro förunnades honom inte. Bäst så kanske—han skulle nog inte ha trivts med att bara odla rosor och vakta barnbarn.

Jag sitter med boken i hand och tänker på vår tids många havererade projekt. Nog har vi ofta en övertro på våra fantastiska tekniska hjälpmedel, och glömmer hur mycket goda ledaregenskaper och personlig mognad betyder. Undrar stillsamt hur Nils Ericsson hade klarat av att leda arbetet med tunneln genom Hallandsåsen...

Referenser:

1. Carola Goldkuhl, ”Nils Ericson—mannen och ingenjören”. DÆDALUS, Tekniska Museets årsbok, från 1966 och 1967. Artikeln innehåller ett stort antal referenser.
2. Svenskt biografiskt lexikon, Nils Ericson. http://www.filipstad.se/kultur/Eriksson/ne_biografi.htm
3. Vinjettbilden är hämtad från Sveriges Järnvägsmuseum i Gävle. <http://message.sj.se/museum/>